

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 27 februari 1922 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner i fråga om sockerproduktionens fortsatta stödjande genom statsåtgärder, m. m.

Till bevillningsutskottet hava hänvisats motionerna nr 54 i första kammaren av herr *Johan Nilsson*, i Skottlandshus m. fl. och nr 129 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kullenbergstorp m. fl.; i den senare motionen har yrkats,

»att riksdagen ville besluta att vid införsel av socker till riket under tiden 1 november 1922—31 oktober 1923 tull skall utgå å raffinerat socker enligt en glidande skala, så att för varje öre, varmed importpriset per kilogram understiger 71 öre, skall tullen utgå med 0.7 öre per kilogram samt att å råsocker skall utgå 3 öre lägre tull per kilogram än för raffinad, skolande ifrågavarande tullsatser uttryckas i jämna ören per kilogram».

Den förstnämnda motionen innehåller enahanda yrkande utom i vad avser tidsbestämningen, vilken där angivits sålunda: »under tiden 1 november 1922 till den 31 oktober 1923».

Till behandling av jordbruksutskottet har hänvisats en av herr *Poppius* m. fl. i andra kammaren väckt motion, nr 90, vari hemställts, att riksdagen ville besluta att — under förutsättning att Svenska sockerfabriksaktiebolaget och Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbunde sig att till odlare av sockerbetor för deras räkning under år 1922 utbetala ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i motionen antydda grunder — staten skulle gent emot bemälda bolag ikläda sig garanti för kostnaderna för inköp och förädling av 1922 års betskörd av samma innebörd som den för 1921 års betskörd gällande.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1).

Till bevillningsutskottet har ytterligare överlämnats motionen nr 91 i andra kammaren, i vilken motion herr *Poppius* m. fl. med stöd av vad i nyssnämnda motion nr 90 i samma kammare anförts hemställt,

»att riksdagen ville för sin del besluta att förordningen den 24 mars 1921 (nr 121) angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker måtte erhålla förlängd giltighet till och med den 31 oktober 1923 ävensom medgiva Kungl. Maj:t befogenhet att, därest förhållandena skulle därtill föranleda, upphäva förordningen före den 31 oktober 1923».

Efter överenskommelse mellan bevillnings- och jordbruksutskotten hava ovannämnda motioner hänvisats till sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott.

Över de tre förstnämnda motionerna avgiver sammansatta utskottet härmed utlåtande. Vad åter beträffar det i herr *Poppius*' motion nr 91 i andra kammaren framställda förslaget om förlängt införselmonopol har utskottet inhämtat, att frågan om en sådan förlängning är under övervägande i jordbruksdepartementet samt att förslag i ämnet med all sannolikhet kommer att av Kungl. Maj:t senare föreläggas riksdagen. Vid sådant förhållande ämnar utskottet, för så vitt icke det beslut riksdagen kommer att fatta med anledning av detta utlåtande påkallar utskottets behandling av nämnda motion, återlämna densamma till bevillningsutskottet.

Utskottet.

Historik.

Då under kriget införseln av socker från utlandet så gott som avstannade och Sverige därigenom blev för tillgodoseende av konsumtionens behov av socker hänvisat, praktiskt taget, uteslutande till den inhemska produktionen, framställde sig kravet på särskilda statsåtgärder för att på självförsörjningens väg säkerställa erforderlig sockertillgång.

I sådant syfte hava på förslag av Kungl. Maj:t åtgärder vidtagits, genom vilka åt Svenska sockerfabriksaktiebolaget och Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag av staten beretts vissa förmåner, mot det att bolagen förbundit sig att till odlare av sockerbetor utbetala ersättning enligt vissa grunder, avvägda med hänsyn till det förutsedda behovet av betor för närmast kommande konsumtionsår. De förmåner, av vilka bolagen sålunda kommit i åtnjutande, hava utgjorts av, enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen åren 1917 och 1918, vissa nedsättningar i sockerskatten samt, enligt sådana beslut åren 1919, 1920 och 1921, statens garanti enligt vissa grunder och inom vissa gränser för bolagens kostnader för inköp och förädling av betskörden. Den sålunda sedan

1919 tillämpade formen av statsgaranti har gjort det nödvändigt att bereda staten tillfälle till reglering av sockerimporten och därmed av det inhemska sockerpriset. Detta har åstadkommits genom införselmonopol, innefattande bestämmelse om att socker icke må — utom i vissa undantagsfall — till riket införas av annan än staten eller den eller dem, åt vilken eller vilka Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. I samband med införselmonopolet har Kungl. Maj:t fastställt högsta pris å socker.

De särskilt tillkallade sakkunniga, vilkas yttranden lågo till grund för Kungl. Maj:ts proposition vid 1919 års riksdag — då, såsom ovan är nämnt, förslag om statsgaranti första gången förelades riksdagen — avgåvo den 23 december 1918 promemoria rörande det betpris, som borde läggas till grund för statsgarantin. Enligt majoritetens bland de sakkunniga mening var uppgiften icke blott att uppehålla sockerbetsodlingen i dess dåvarande omfattning utan även att återvinna åtminstone något av den minskning, som ägt rum under de senast förflutna åren, och föreslogo de sakkunniga i sådant syfte att till grund för statsgarantin måtte läggas ett betpris av 8 kronor per deciton betor vid höstleverans. Häremot anförde chefen för jordbruksdepartementet vid motiveringen av propositionen i ämnet till 1919 års riksdag (nr 88), att med hänsyn till de dåmera ökade utsikterna till import statens medverkan icke borde syfta till mer än att den för det inhemska behovet absolut oundgängliga odlingen säkerställdes. Från denna utgångspunkt förordade departementschefen ett betpris per deciton av 7 kronor 50 öre för höstleverans och 8 kronor för vinterleverans, vid en medelsockerhalt av 16 procent. Enahanda synpunkt föranledde departementschefen att föreslå en begränsning av statens ansvarighet genom fastställande, vad svenska sockerfabriksaktiebolagets betodling beträffade, av en betareal av 32,000 hektar, vilken areal statens utfästelse högst skulle gälla. Riksdagen (skrivelse nr 35) beslöt i överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t sålunda och i övrigt föreslagit.

Då Kungl. Maj:t förelade 1920 års riksdag förslag (prop. nr 198) till förnyad garanti för vissa med sockerproduktionen förenade kostnader, återgav chefen för jordbruksdepartementet en av tillkallade nya sockersakkunniga den 1 mars 1920 avgiven promemoria, i vilken beträffande frågan om fortsatt garanti framhölls bland annat, dels att i fråga om den inhemska sockerproduktionen förhållandena ännu i viss mån präglades av kristidens särskilda verkningar, av dess allmänna otrygghet och av dess ovisshet inför den kommande utvecklingen, dels ock att med hänsyn till den dåmera avsevärt stegrade inhemska sockerkonsum-

tionen det vore ett allmänt intresse av vikt, att den svenska betodlingen och sockerproduktionen erhöle största möjliga omfattning. Departementschefen meddelade, att till följd av den starkt ökade konsumtionen högst betydliga mängder socker under det konsumtionsår, som pågick, importerats, och framhöll såsom önskvärt, att sockerbetsodlingen kraftigt utvecklades för att importen, som droge synnerligen stora kostnader och därmed ogynnsamt påverkade våra valutaförhållanden, måtte såvitt möjligt bliva obehörlig eller i varje fall kunna starkt reduceras. Av detta skäl ansåg departementschefen, att någon arealbegränsning icke borde vidhållas beträffande 1920 års odling. Riksdagen (skrivelse nr 102) förklarade sig icke hava något att erinra mot de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för en fortsatt statsgaranti och biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Då förslag om fortsatt statsgaranti förelades 1921 års riksdag (prop. nr 101), anförde dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, under åberopande av ett av nya sakkunniga avgivet yttrande, vari förordats fortsatt statsgaranti, bland annat:

»Visserligen är det sant, att möjligheter nu förefinnas för införskaffande till riket av utländskt socker, om så skulle erfordras, ävensom att priset å dylikt socker åtminstone för närvarande ställer sig billigare än det svenska, men förhållandena å den utländska sockermarknaden äro ingalunda så stabiliserade, att man med någon säkerhet nu kan bedöma situationen å denna marknad under nästkommande konsumtionsår. Det är således ej uteslutet, att en otillräcklig inhemsk sockerbetsodling och sockerproduktion innevarande år kan medföra svåra följder med hänsyn till sockertillgången.»

Efter att hava erinrat om den betydande sockerimport, som blivit ofrånkomlig under det närmast förflutna konsumtionsåret, och om angelägenheten att för uppehållande av den svenska kronans köpkraft såvitt möjligt undvika ett förnyande av mera betydande inköp av utländskt socker, anförde departementschefen vidare bland annat, att då det med bestämdhet kunde förutsättas, att den inhemska betodlingen och sockerproduktionen — som visserligen under krisåren genom produktionsbefrämjande statliga åtgärder kommit i åtnjutande av visst stöd men som dock å andra sidan just genom dessa åtgärders prisreglerande karaktär förhindrats att fritt utnyttja högkonjunkturen — under rådande tidsförhållanden icke kunde vara i stånd att på egen risk upprätthålla en för rikets ungefärliga behov nästföljande hushållsår erforderlig produktion, så funne sig departementschefen böra tillstyrka sådana åtgärder, som av de sakkunniga föreslagits.

Grunderna för den garanti, som Kungl. Maj:t i förenämnda proposition till 1921 års riksdag sålunda föreslog, skilde sig från de i fråga om 1920 års skörd fastställda endast i två avseenden. Sålunda före-

slogs för att begränsa statens ansvarighet, att garantin beträffande betodlingen under år 1921 i fråga om svenska sockerfabriksaktiebolaget ej måtte gälla större betareal än 42,000 hektar. Därjämte föreslogos betpriserna till de nedsatta beloppen 7 kronor 25 öre respektive 7 kronor 75 öre.

I utlåtande (nr 24) i anledning av Kungl. Maj:ts sistnämnda proposition anförde jordbruksutskottet, som jämväl hade att yttra sig över en i anledning av samma proposition väckt motion, i vilken bland annat hemställdes, att riksdagen måtte uttala, att sådan garanti som i propositionen avsåges icke borde ifrågakomma för sockerbeter, skördade efter år 1921, bland annat följande:

»De av statsmakterna — — — — under föregående år vidtagna åtgärderna med avseende å sockerproduktionen i landet hava varit föranledda av angelägenheten att under de av världskriget förorsakade svårigheter i olika avseenden genom ett kraftigt understödjande från statsmakternas sida av den inhemska sockerbetsodlingen säkerställa landets behov av socker.

Vid prövning av det av Kungl. Maj:t nu framställda förslaget, vilket på sätt ovan nämnts endast obetydligt skiljer sig från det av riksdagen senast förlidet år uti ifrågavarande avseende antagna, har utskottet givetvis icke kunnat undgå fästa sin uppmärksamhet därpå, att det allmänna världsläget i nuvarande stund ter sig åtminstone i viss mån ljusare än vid den tidpunkt, då ovannämnda beslut fattades om viss statsgaranti beträffande ifrågavarande båda sockerbolag. Utskottet vill i sådant avseende närmast erinra om de lättnader i fråga om importmöjligheterna, som numera inträtt. I betraktande av nämnda förhållanden har utskottet känt en viss tveksamhet, huruvida statsmakterna jämväl för innevarande år borde fortgå på den hittills inslagna vägen. Å andra sidan har utskottet måst göra klart för sig, huruvida ändock icke fortfarande skäl föreligga att i möjligaste mån söka säkerställa den inhemska sockerproduktionen, och har utskottet vid övernägande härav kommit till den uppfattningen, att så är förhållandet. Det visserligen på sätt ovan antytts förbättrade men av allt att döma fortfarande mycket osäkra läget på världsmarknaden har härvid varit för utskottet närmast avgörande. Vid nu nämnda förhållande och med hänsyn till faran av en avsevärd minskning i landets sockerproduktion, därest staten nu undandroge denna produktion sitt stöd, har utskottet icke funnit tillräddligt ställa sig avvisande mot ett fortsatt understödjande av densamma. Utskottet har heller icke förbisett, att ett upphörande av eller en begränsning i väsentlig mån av sockerbetsodlingen med därav följande hastigt stegrad import av socker skulle hava en ogynnsam inverkan på landets handelsbalans. En ytterligare omständighet, som utskottet icke kunnat förbigå är den arbetslöshet, som en inskränkning uti ifrågavarande avseende otvivelaktigt komme att medföra i de sockerbetsodlande delarna av landet.

Med avseende å det föreslagna sättet för statens ifrågavarande understödjande av sockerproduktionen har utskottet visserligen icke velat motsätta sig, att detta jämväl för innevarande år gives formen av en statsgaranti, ehuru en sådan anordning måste anses vara av ren kristidsnatur. På samma gång delar emellertid utskottet motionärens uppfattning, att, därest av någon anledning statens med-

verkan till den inhemska sockerproduktionens stödjande framdeles skulle anses böra ifrågakomma, denna bör beredas i annan form än genom statsgaranti.»

Med avseende å de föreslagna grunderna för utfästelsen hade utskottet funnit, att de i propositionen ifrågasatta betprisen grundats på väl högt beräknade produktionskostnader. Med hänsyn härtill och i betraktande av de tendenser till en allmän prissänkning, som framträtt, hade utskottet ansett sig kunna föreslå en nedsättning av betprisen till 6 kronor 50 öre per deciton vid höstleverans och 7 kronor per deciton vid vinterleverans, allt vid en sockerhalt av 16 procent.

Motionerna.

I de föreliggande motionerna föreslås åtgärder, åsyftande att bereda sockerproduktionen stöd från statens sida även beträffande 1922 års betskörd. De i huvudsak likalydande förslagen i motionerna nr 54 i första kammaren av herr Nilsson i Skottlandshus m. fl. och nr 129 i andra kammaren av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. innefatta, att de nuvarande tullsatserna för socker, utgörande per kilogram 10 öre för raffinerat socker och 7 öre för råsocker (se närmare tulltaxans rubriker 158—160), skulle under nästa konsumtionsår ersättas av i visst förhållande till importpriset glidande tull. Herr Poppius däremot har i sin förevarande motion, nr 90 i andra kammaren, föreslagit förnyande av den garanti, som staten iklätt sig i fråga om 1921 års betskörd.

Till stöd för de föreliggande förslagen har anförts i huvudsak följande. Under den gångna hösten hade förhandlingar ägt rum emellan svenska sockerfabriksaktiebolaget samt representanter för betodlarna angående möjligheten att finna ett pris, som kunde läggas till grund för betalningen av 1922 års betodling. Vid dessa förhandlingar hade sockerbolaget erbjudit ett grundpris för höstlevererade betor av 2 kronor 20 öre för 100 kilogram vid en för fabriken uträknad medelsockerhalt av 16 procent. Vidare skulle för varje öre eller tiondel därav, som bolagets genomsnittspris å krossad melis under tidsperioden bleve högre än 54 öre per kilogram, priset å 100 kilogram betor ökas med 10 gånger denna prishöjning. Sjönke genomsnittspriset å krossad melis under tidsperioden till lägre belopp än 54 öre, skulle priset per 100 kilogram betor på enahanda sätt proportionsvis minskas. För betor, som levererades å vinterleverans, samt vid högre sockerhalt än 16 procent, skulle tillägg utgå efter enahanda grunder som före kriget. Betodlarnas representanter hade ansett dessa av svenska sockerfabriksaktiebolaget föreslagna odlingsvillkor oantagliga. I ett sådant läge vore betodlarna tvingade att nedlägga betodlingen och övergå till andra mindre dyrbara och mindre

förlustbringande odlingar. En allmän nedläggning av betodlingen kunde emellertid väntas medföra synnerligen ödesdigra ekonomiska och sociala konsekvenser i flera riktningar. Det vore icke endast jordbruket i de betodlande områdena, som genom nedläggning av betodlingen skulle lida allvarliga såväl direkta som indirekta förluster, de senare särskilt genom de rubbningar av växtföljden som därav skulle föranledas. Betodling och betindustri sysselsatte direkt och indirekt ett synnerligen stort antal arbetare. En nedläggning av den inhemska sockerproduktionen skulle därför avsevärt förvärra den rådande arbetslösheten. Den skulle vidare medföra stark trafikminskning för järnvägarna inom de betodlande områdena och föranleda indirekta förluster för en mängd näringsföretag, vilka i sockerindustrien hade synnerligen viktiga avnämare för sina produkter (t. ex. kolgruvorna i Skåne). Vidare kunde, med hänsyn till betydelsen för folknäringen av att socker i tillräcklig mängd producerades inom landet, sockernäringens äventyrande få de mest ödesdigra konsekvenser även för de konsumerande folklagren.

I övrigt torde utskottet få hänvisa till motionerna.

I ett ovan återgivet uttalande av jordbruksutskottet år 1921 har erinrats, hurusom de dittills vidtagna åtgärderna med avseende å sockerproduktionen inom landet varit föranledda av angelägenheten att under de av världskriget förorsakade svårigheterna genom ett kraftigt understödjande från statsmakternas sida av den inhemska sockerbetsodlingen säkerställa landets behov av socker. Riktigheten av detta omdöme torde bekräftas av den ovan meddelade historiken. Av densamma, i vad den rör år 1921, torde likaledes framgå, att hänsynen till landets behov av socker under det närmast stundande konsumtionsåret varit den avgörande synpunkten för såväl Kungl. Maj:t som riksdagen även sistnämnda år.

*Utskottets
yttrande.*

Ett sådant trängande krav på åtgärder för konsumtionens tillfredsställande kan för närvarande icke göras gällande.

Som allmänt är känt, har nämligen 1921 års betodling givit en så rik skörd, att ett betydande överskott av socker med all säkerhet kommer att finnas tillgängligt vid innevarande konsumtionsårs utgång. I fråga om sockertillgången den 1 november 1922 har utskottet från svenska sockerfabriksaktiebolaget erhållit en specificerad beräkning, utvisande en tillgång, uttryckt i raffinad, av i runt tal 85,000 ton, ett förråd som torde motsvara konsumtionens behov under omkring två tredjedelar av nästa konsumtionsår. Omfatningen av den sockerbetsodling, som erfordras för att tillgodose det återstående behovet under nämnda konsumtionsår,

torde kunna uppskattas till högst 15,000 hektar eller mindre än tredjedelen av den under år 1921 odlade arealen, vilken enligt uppgift från svenska sockerfabriksaktiebolaget utgjorde 48,574 hektar i hela riket.

I och med det sålunda inträdda nya läget har det bärande skälet för hittills vidtagna åtgärder till sockerproduktionens stödjande bortfallit.

Nu hava motionärerna, på sätt ovan omnämnts, åberopat olika av sockerproduktionen mer eller mindre beroende intressen, vilkas skäliga tillgodoseende krävde fortsatta statsåtgärder. Då utskottet haft att undersöka den föreliggande frågan ur de sålunda angivna synpunkterna — hänsynen till det stora antal arbetare, som betodling och sockerindustri sysselsätta, samt betodlingens betydelse för jordbrukets ekonomi och för åtskilliga viktiga näringsgrenar i de delar av landet, där betodling företrädesvis förekommer — har utskottet tagit till utgångspunkt den ovan omnämnda beräkningen av sockertillgången vid det pågående konsumtionsårets utgång och av konsumtionens sockerbehov under nästkommande konsumtionsår. Det må här framhållas, att nämnda utgångspunkt intagits även i motionerna I: 54 och II: 90, i det de där ifrågasatta åtgärderna, enligt vad som framgår av de anförda motiven, avse att möjliggöra betodling endast i så stor omfattning, att nästa konsumtionsårs återstående behov av socker måtte täckas genom inhemsk produktion.

Om följaktligen eventuella statsåtgärder icke rimligen kunna inriktas på annat och mera än att främja en betodling av den relativt ringa omfattning, som kan beräknas vara erforderlig för att fylla den nämnda återstoden av nästa konsumtionsårs sockerbehov, så är det uppenbart, att, vilka statsåtgärder än vidtagas, desamma alltid måste lämna de ovan återgivna, i motionerna framförda intressena i mycket väsentlig grad obeaktade. Berörda intressens effektiva tillgodoseende skulle nämligen föranleda åtgärder, inriktade på en betodling vida utöver det avvägda behovet.

Vid bedömande av spörsmålet, huruvida det må vara påkallat att söka utfinna ett sätt att genom statsåtgärder av den begränsade räckvidd, som överhuvud kan nu ifrågasättas, stödja sockerproduktionen, har utskottet till en början beaktat, att sådana åtgärder med all sannolikhet skulle medföra högre sockerpriser än dem, som eljest skulle vara gällande på den inhemska marknaden, och därmed i sin mån motverka det önskvärda nedbringandet av levnadskostnaderna. Vidare har utskottet ansett sig böra taga hänsyn till, att sockerproduktionen under de gångna, för många andra näringar brydsamma och förlustbringande krisåren på grund av åtnjutet stöd genom extraordinära anordningar från statens

sida haft säkra och avsevärda inkomster, varför det ur samhällets synpunkt icke lär vara oskäligt, om sockerproduktionen nu får räkna med vissa risker. Slutligen har utskottet, då sådant särskilt skydd åt sockerproduktionen förr eller senare måste upphöra, ansett förhållandena vid innevarande konsumtionsårs utgång såväl ur konsumenternas som ur sockerproducenternas synpunkt särskilt lämpade för att låta sockerproduktionens särställning upphöra. Det betydande sockeröverskottet utsluter nämligen å ena sidan, praktiskt taget, risken av brist under nästa konsumtionsår och innebär å andra sidan, att såväl betodlarnas som industrins ekonomiska risk beträffande 1922 års betskörd är relativt ringa, i synnerhet som det ingalunda är osannolikt, att världsmarknadspriset på socker, vilket nu är abnormt lågt, vid tiden för skördens försäljning kan vara avsevärt högre än det nuvarande.

Beträffande de olika förslag, som framlagts i de föreliggande motionerna, har utskottet velat anföra följande. Mot en förlängning av den nuvarande statsgarantin har, på sätt ovan återgivits, jordbruksutskottet nästlidet år i ett av riksdagen sedermera åberopat utlåtande med bestämdhet uttalat sig. Någon anledning att ifrågasätta ett frångående av den sålunda av riksdagen intagna ståndpunkten har utskottet icke ansett föreligga.

Införandet av glidande tullar, på sätt av herr Johan Nilsson m. fl. och herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. föreslagits, möter säkerligen oöverkomliga praktiska svårigheter i den omständigheten, att enhetliga världsmarknadspriser å socker för närvarande saknas. Vid sidan av rörsockerproduktionen, vars priser utvisas av noteringarna å New-Yorks börs, har man nämligen på sätt i motionerna påpekats att räkna med betsockerproduktion i Europa, företrädesvis i Tjecko-Slovakiet. Sistnämnda lands starkt fluktuerande valuta — vars värde i svenskt mynt under tiden 2 november 1921—25 januari 1922 svängt mellan 4 kronor 21 öre och 7 kronor 64 öre för 100 tjeckoslovakiska kronor — erbjuder uppenbarligen icke någon lämplig utgångspunkt för anpassandet av glidande tullsatser.

Av sålunda anförda skäl har utskottet icke funnit sig kunna förorda bifall till någon av de föreliggande motionerna eller eljest föreslå åtgärder i det av motionärerna avsedda syftet.

Utskottet kan icke underlåta att här giva uttryck åt den uppfattningen, att sockerbolagen och betodlarna genom ömsesidigt tillmötesgående böra kunna uppnå en överenskommelse, som med skälig fördel

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 2

ning av de ekonomiska riskerna tryggar betodling innevarande år i den omfattning, som under nu förutsedda förhållanden kan anses erforderlig, samt att de med hänsyn till den svåra kris vårt land nu genomgår skola känna det som en allvarlig plikt att göra allt vad göras kan för att komma till samförstånd.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att ovannämnda motion II:90 av herr Poppius m. fl., angående viss garanti åt de svenska sockerfabriksaktiebolagen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att omförmälda motioner I:54 av herr Nilsson i Skottlandshus m. fl. samt II:129 av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl., angående glidande sockertull, icke heller måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1922.

På sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Nilsson i Tånga, Wigforss, Wohlin, Björnsson, Boman,* Sederholm, Ingeström,* Elisson,* Bårg i Katrineholm, friherre Hermelin, Andersson i Grimbo, J. P. Johansson i Hornsberg, Lindstrand, Bengtsson i Kullen* och Björk*.

* Icke närvarit vid justeringen av utlåtandet.

Reservationer:

av herrar *Wohlin, Sederholm, Elisson, Andersson* i Grimbo och *Bengtsson* i Kullen, vilka anförde:

»Efter årtionden av planmässigt och målmedvetet arbete har den svenska sockerbetsodlingen utvecklats till sin nuvarande höga ståndpunkt. Ingen torde kunna bestrida den stora betydelsen för vårt land av att även för framtiden kunna genom egen betodling någorlunda täcka det inhemska behovet av en för folknäringen så viktig vara som sockret. En varaktig tillbakagång av vår svenska betodling kan ej undgå att medföra ett beroende av det transoceanska rörsockret, som kan bliva till betydande olägenhet även för konsumtionen. I utländska facktidskrifter förekomma uttalanden, vari uttryckes oro för att det amerikanska finanskapitalet skall söka utnyttja den nuvarande världskrisen till den europeiska betsockerproduktionens tillbakaträngande.

Såsom erinras i utskottets utlåtande, hava statsmakterna inom vårt land under de senaste åren ansett särskilda föranstaltningar erforderliga för den inhemska betodlingens skyddande. I likhet med utskottet hålla vi före, att dessa föranstaltningar böra betraktas såsom varande av extraordinär natur och att en snar återgång till ett för normala förhållanden avpassat skydd är önskvärd. Vi kunna emellertid icke dela uppfattningen, att det bärande skälet för hittills vidtagna åtgärder till sockerproduktionens stödjande redan vid innevarande konsumtionsårs utgång bortfaller. Det synnerligen starka internationella prisfallet på sockermarknaden kräver enligt vår mening, att avvecklingen av statsgarantien sker något försiktigare. Därest intet skydd utöver den i gällande tulltaxa innehållna tullsatsen beredes åt den betodling, som påfordras innevarande år, hysa vi en sannolikt berättigad fruktan för att denna betodling kommer att inskränkas till ett minimum. Härav måste följa ett importbehov, som ytterligare försämrar vår handelsbalans, en avsevärt ökad arbetslöshet inom de betodlande provinserna ävensom svårartade ekonomiska följder för åtskilliga järnvägsbolag samt andra ekonomiska verksamhetsgrenar, vilkas upprätthållande mer eller mindre nära sammanhänger med sockerbetsodlingen.

Väl är det upplyst, att den stora sockerbetsarealen under före-

gående år i förening med en gynnsam skörd alstrat ett överskott av socker vid innevarande konsumtionsårs utgång, som, uttryckt i raffinad, beräknats till omkring 85,000 ton och som kan antagas komma att motsvara konsumtionens behov under omkring två tredjedelar av nästa konsumtionsår. Visserligen måste sockerbetsodlingen i följd härav under alla förhållanden under innevarande år betydligt inskränkas. De ekonomiska följderna av inskränkningen bliva emellertid långt mera svårartade, om betodlingen reduceras till en obetydlighet än om den kan vidmakthållas vid en areal av 15,000 å 20,000 hektar. Utskottet anför, att den betodling, som erfordras för att tillgodose det återstående behovet under nästa konsumtionsår, 'torde kunna uppskattas till högst 15,000 hektar'. Härvid torde utskottet emellertid icke tillräckligt beakta möjligheten av en ogynnsam skörd under innevarande år. Härtill kommer, att klokheten lär kräva en betodling, som även möjliggör ett visst reservlager av inhemskt socker den 1 november 1923.

Svenska sockerfabriksaktiebolagets s. k. hösterbjudande till betodlarna, som är utförligt återgivet i motionen nr 54 i första kammaren, har vid sammanträde mellan av utskottet utsedda delegerade samt representanter för Skånes betodlareförenings centralstyrelse av de senare förklarats vara från deras sida oantagligt. Efter att hava tagit del av nämnda styrelserepresentanters synpunkter och beräkningar hålla vi också före, att en uppgörelse i enlighet med nämnda erbjudande näppeligen skall kunna komma till stånd och att ett visst tilläggsskydd för denskull måste skapas från statsmakternas sida, därest icke den under innevarande år erforderliga betodlingen skall komma att allvarligt äventyras. Givetvis bör dock detta tilläggsskydd, med beaktande av Svenska sockerfabriksaktiebolagets och Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolags möjligheter till tillmötesgåenden samt framför allt med hänsyn till de konsumerande folklagrens krav på sockerprisets starkast möjliga nedsättande, icke tillmätas högre än vad som för det åsyftade målets vinnande är oundgängligen nödvändigt.

Efter överbägande av de olika synpunkter och siffror, som här måste tagas i beräkning, hava vi kommit till uppfattningen, att förhandlingar mellan de båda parterna, nämligen sockerbolagen och betodlareföreningarna, skola kunna upptagas och leda till ett för bådadera antagligt resultat, för såvitt att statsmakterna i anslutning till den tankegång, som ligger till grund för yrkandet i motionerna nr 54 i första kammaren av herr Nilsson i Skottlandshus m. fl. och nr 129 i andra kammaren av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl., besluta införandet av en glidande tullsats å socker, att ersätta den nuvarande

fasta tullsatsen och att utgå under tiden från upphörandet av nu gällande maximipris å socker till och med den 31 oktober 1923. Den glidande skalan bör emellertid nedskrivas så att den, med samma utgångspunkt i fråga om förhållandet mellan sockerpris och betpris samt i fråga om medelsockerhalt m. m., som ifrågasättes i förenämnda motioner, möjliggör ett avtal på basis av dels ett fast betpris av 3 kronor per 100 kilogram betor vid höstleverans samt vid en medelsockerhalt av 16 procent och dels en areal av minst 15,000 hektar för de båda sockerbolagen tillsammans. Vi förutsätta emellertid, att vid en så avpassad glidande tullsats möjligheter skola föreligga för betodlare med mindre gynnsamt läge i förhållande till respektive råsockerfabriker samt särskilt för betodlare på Gottland och Öland att i förhållande till den ram, som skapas genom vårt här framställda förslag, vid förhandlingar med Svenska sockerfabriksaktiebolaget uppnå överenskommelse om tilläggsteckningar uppgående till en icke ringa areal samt baserade på det prisläge, som uppkommer genom glidtullens antagande att gälla till och med den 31 oktober 1923.

Utskottet invänder mot glidtull å socker, att sådan glidtull säkerligen möter oöverkomliga praktiska svårigheter i den omständigheten, att enhetliga världsmarknadspriser å socker för närvarande saknas. Denna invändning kunna vi emellertid icke tillerkänna avgörande betydelse. Till grund för beräkningen av medelpriset å importerat socker fritt banvagn i svensk importhamn, vilket pris bör vara det importpris, varifrån Kungl. Maj:t har att utgå vid tullens beräkande, bör enligt vår uppfattning läggas Hamburgernoteringen, om sådan finnes, eller eljest New-York-noteringen å s. k. krossmelis, med tillägg av frakt, assurans och mottagningskostnader. Visserligen finnes för närvarande ingen Hamburgernotering, men enligt fackpressen beräknas export från Tyskland komma till stånd från och med nästa skörd och det tjeckoslovakiska sockret, vilket iså fall i förhållande till hela den mellan-europeiska exporten icke torde få någon självständig betydelse, lär därför komma att följa den tyska noteringen. För konsumtionsåret 1922—1923 kommer alltså med största sannolikhet att förefinnas en Hamburgernotering, som blir den normerande för importen till Sverige.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi härmed hemställa, att riksdagen måtte

1) besluta, att — under förutsättning att Svenska sockerfabriksaktiebolaget och Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag senast den 20 mars 1922 hos Kungl.

Maj:t styrkt, att bindande avtal träffats om odling år 1922 av sockerbeter å en sammanlagd areal av minst 15,000 hektar — vid införsel till riket av socker under tiden från och med den dag, då gällande importförbud upphör att gälla, till och med den 31 oktober 1923 tull å socker skall utgå enligt en glidande skala efter följande grunder, nämligen för raffinad med 0.7 öre per kilogram för varje öre, varmed importpriset per kilogram understiger 66 öre, samt för råsocker med ett belopp, som är 3 öre lägre per kilogram än tullen för raffinad, skolande ifrågavarande tullsatser uttryckas i jämna ören per kilogram;

2) under förutsättning av bifall till vad under 1) hemställts medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de bestämmelser, som äro erforderliga för tillämpning av vad under 1) beslutats.»;

av herr *Boman*, som anförde:

»Vid 1921 års beslut av riksdagen om statsgaranti till understödjande av sockerproduktionen i riket uttalade riksdagen, att därest av någon anledning statens medverkan till den inhemska sockerproduktionens stödjande framdeles skulle anses böra ifrågakomma, denna borde beredas i annan form än genom statsgaranti.

Den omnämnda statsgarantien av 1921 omfattade statligt ansvar till de i landet befintliga båda raffineringssaktiebolagen om ersättning för av Kungl. Maj:t godkända kostnader för förädling av en till visst pris inköpt betskörd från odling å i riksdagsbeslutet angiven areal, och begränsad vinst å bolagens kapital. Genom en mängd samverkande omständigheter, såsom en rik skörd, övriga jordbruksprodukters nedgående pris, det inträdda stora priset på socker å världsmarknaden, har 1921 års riksdagsbeslut kommit att utfalla särdeles gynnsamt för betodlarna och i varje fall icke allt för ofördelaktigt för sockerbolagen, men innebär för staten en högst betydande ekonomisk uppoffring, vilken fullgöres på så sätt, att den sockerkonsumerande allmänheten nödgas erlægga ett betydande överpris å socker.

Det för staten ogynnsamma, icke förutsedda och knappast förutsebara resultatet har ytterligare skärpts därigenom, att sockerkonsumtionen i landet tillfölje den rådande ekonomiska depressionen betydligt nedgått, så att socker av 1921 års skörd numera måste beräknas komma att

räcka för landets förbrukning långt över tiden för konsumtionsårets slut den 31 oktober 1922. Det beräknas, att ej mindre än 85,000 ton socker då skulle finnas å lager, motsvarande cirka 7 månaders förbrukning, under det att vid normala förhållanden omkring 3 månaders förbrukning torde ha varit den mängd, som sockerbruken önskat ha i behållning vid samma tid. Under dessa förhållanden är givet, att i alla händelser sockerbetsodlingen i landet för innevarande år måste högst väsentligt inskränkas. Det kan därför möjligen ifrågasättas, huruvida icke även utan varje statsåtgärd en sockerbetsodling även under 1922 av för tillgodoseende av landets nödvändiga behov av socker erforderlig omfattning skulle komma till stånd. Av uttalanden från målsmän för betodlare och för svenska sockerfabriksaktiebolaget, som haft företräde inför den delegation inom utskottet, som förberedande behandlat ärendet, har jag emellertid fått den uppfattningen, att så icke blir fallet, och då de uppoffringar från statens sida, som synts vara nödvändiga för att *på förhand* ena dessa parters stridiga intressen, varit så stora, att de ej kunnat av mig förordas, har jag sökt finna någon annan framkomlig väg, ägnad att leda till det åtrådda resultatet.

Det måste nämligen vara ett statsintresse, att icke landets självförsörjning av socker äventyras. Med sockerindustrien och sockerbetsodlingen sammanhännga nämligen intimt en mängd andra frågor såsom arbetslöshetsfrågan såväl inom själva näringarna som ock t. ex. i den skånska stenkolsindustrien och vid de järnvägar, som till stor del ha sina transporter i samband med sockertillverkningen. Vidare torde böra beaktas, att det läge, vari sockerfrågan ligger i vårt land, väsentligen framkommit genom riksdagens åtgöranden, och det synes mig därför kunna väl försvaras, om statsverket nu vidkännes någon uppoffring, om denna hålles inom rimliga gränser. Inom utskottet har jag därför föreslagit en fast tilläggstull av 7 öre per kilogram socker att gälla från tiden för införselbudets upphävande intill den 1 november 1923. En dylik tilläggstull skulle möjliggöra för sockerbolagen att erlägga ett med 1 krona per deciton förhöjt betpris, och är min uppfattning att vid ett sålunda höjt betpris efter nya förhandlingar avtal om erforderlig odling skulle komma till stånd. En tilläggssockertull av denna storlek skulle för sockerkonsumtionen i landet under de 5 månader, som den kunde beräknas utgå, vid en uppskattad förbrukning av 12 miljoner kilogram per månad betyda en merutgift av 840,000 kronor per månad eller för 5 månader 4,200,000 kronor. Hur stort belopp som tilläventyrs sparas i minskat arbetslöshetsunderstöd låter sig naturligtvis ej beräkna, men torde nog kunna uppskattas till ett mycket betydande belopp.

Emellertid föreligger ej för riksdagens avgörande någon motion om höjd fast tull å socker, och det lär vara tvivelaktigt, huruvida ett reservationsvis framställt yrkande kan bliva föremål för beslut. Jag nödgas därför, ehuru med andra förutsättningar, ansluta mig till yrkandet i herr Joh. Nilssons i Skottlandshus m. fl. motion nr 54 i första kammaren med den jämkning likväl, att tullen å socker ej må kunna överstiga 17 öre per kilogram å raffinad och 3 öre mindre å råsocker, och att såsom förutsättning för tullen ställes, att de båda sockerbolagen styrkt, att de träffat avtal om inköp och förädling av sockerbetsskörden från viss areal odling.

Med stöd av det anförda får jag hemställa, att riksdagen måtte

1) besluta, att — under förutsättning att Svenska sockerfabriksaktiebolaget och Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag senast den 1 april 1922 inför chefen för kungl. jordbruksdepartementet styrka, att de slutat bindande avtal om inköp av sockerbeter av årets skörd från minst 13,600 hektars odling för det förra bolaget och 1,400 hektars odling för det senare bolaget — vid införsel till riket av socker under tiden från och med den dag, då gällande importförbud å socker upphör att gälla, till och med den 31 oktober 1923 tull å socker skall utgå enligt en glidande skala efter följande grunder, nämligen för raffinad med 0.7 öre per kilogram för varje öre, varmed importpriset per kilogram understiger 71 öre, samt för råsocker med ett belopp, som är 3 öre lägre per kilogram än tullen för raffinad, skolande ifrågavarande tullsatsen utgå i hela ören per kilogram, varvid dock tullsatsen å raffinad begränsas till högst 17 öre per kilogram och å råsocker till högst 14 öre per kilogram;

2) under förutsättning av bifall till vad under 1) hemställts medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de bestämmelser, som äro erforderliga för tillämpning av vad under 1) beslutats»; samt

av friherre *Hermelin*, vilken anförde:

»Då jag icke kunnat ansluta mig till det avslagsyrkande, som sammansatta utskottet enligt föreliggande utlåtande avgivit, må det till-

låtas mig här föreslå en väg för frågans lösning, som jag för min del ansett bort av utskottet upptagas.

För mig framträder såsom viktigast vid bedömande av föreliggande spörsmål i det läge det för året befinner sig och då till följd av ett ansenligt sockeröverskott, såsom numera upplyst blivit, själva sockerbehovet för nästa konsumtionsår är det minst framträdande, att eventuella statsåtgärder i och för sockerproduktionen böra inriktas på att under en av depressionen hårt pressad tid kunna bereda arbetstillfälle uti största möjliga utsträckning samt därigenom ock motverka den alltmåra överhandtagande arbetslösheten. Det torde nämligen för en var vara noga känt uti vilken särdeles stor omfattning den europeiska vitbetodlingen sedan årtionden tillbaka förmått skänka ökade arbetstillfällen inom respektive länder ej blott inom sockerindustrien, som den skapat, utan även inom jordbruket samt övriga företag och näringsgrenar, såsom järnvägar, kol- och kalkstensindustrier, maskin- gods- och verkstadsindustrier m. m., ja, även inom ett flertal hantverk, så att jag härutinnan ej torde behöva framkomma med något särskilt bevismaterial. För Sverige torde dock endast behöva sägas, att den svenska sockerproduktionen intager på sitt nuvarande utvecklingsstadium obestridd platsen såsom en av våra förnämsta näringsgrenar.

Förutsättningen för denna produktion är dock åstadkommande av en för densamma avpassad inhemsk vitbetodling. Denna har *under normala år*, varifrån beräkningen måste anses göras, omfattat 30,000 hektar eller något däröver samt varit förlagd utom till Skåne jämväl till Blekinge, Halland och Gottland samt även till Öster- och Västergötland samt delar av Kalmar län och Öland. Givetvis har betodlingen jämte den till densamma hörande sockerindustrien alltifrån början varit föremål för statsmakternas särskilda uppmärksamhet därvid statskydd har utgått efter växlande former, nu senast i form av en verklig statsgaranti. Visserligen uttalades vid sistlidne års riksdag med avseende å det föreslagna sättet för statens då ifrågasatta understödjande av sockerproduktionen, »att, därest av någon anledning statens medverkan till den inhemska sockerproduktionens stödjande framdeles skulle anses böra ifrågakomma, denna bör beredas i annan form än genom statsgaranti». I detta ligger alltså dock ett indirekt uttalande, att riksdagen ej anser sig böra undandraga sockerproduktionen det stöd, som av förhållanden kunna påkallas.

Nu har till innevarande års riksdag, enligt vad av utskottets här ovan upptagna utlåtande framgår, motioner avgivits i syfte att säkerställa betodlingen även för innevarande år och tillåter jag mig beträffande

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 häft. 1 saml. 1 avd. (Nr 1.) 3

fande de skäl, som anförts till stöd härför, att åberopa vad utskottet härutinnan anfört liksom att hänvisa till motionerna.

Emellertid kommer, såsom antytts, sockerproduktionen efter sistlidna års betodling, på grund av en enastående riklig skörd under 1921, att vid konsumtionsårets slut den 1 november 1922 sannolikt lämna ett anseeligt överskott av 80 å 90 tusen ton socker, vilket kan anses motsvara ungefär $\frac{2}{3}$ av nästa års sockerkonsumtion i landet.

Vid detta förhållande skulle sockerbetodlingen, om den över huvud kunnat komma till stånd, vilket utan statsåtgärder synes mig otänkbart, ej under instundande sommar bedrivs i den omfattning, som eljest skulle vara önskvärd, utan endast till $\frac{1}{3}$ av den *normala odlingen* eller å en areal av omkring 10,000 hektar. Då i sådant fall sockerproduktionen skulle inskränkas till endast ett ringa fåtal fabriker med däromkring liggande betodlingsareal, skulle följden bliva, att vid de allra flesta fabrikerne driften skulle inställas och arbetslöshet uti stor utsträckning därigenom uppstå med alla dess konsekvenser.

För att nu åter så vitt möjligt kunna uti görligaste mån upprätthålla driften vid samtliga fabriker, fordras enligt lämnade uppgifter en betodling uppgående till omkring 20,000 hektar för hela landet, eller ungefär $\frac{2}{3}$ av den *normala odlingen*. Vid en odling av denna omfattning skulle fördelarna vara ej blott en begränsning uti möjligaste mån av den eljest hotande arbetslösheten inom sockerindustrien och jordbruket, utan även att farhågorna för driftsinskränkningar vid järnvägar och en hel del näringsgrenar uti motsvarande grad skulle undanröjas, utan att därför ett alltför stort sockeröverskott för nästkommande år behöver åsamkas. Såsom ett oeftergivligt villkor synes därför böra uppställas, att, därest särskilt statsskydd i någon form skall givas 1922 års vitbetodling, odlingen då även bör på sätt angivits upprätthållas å en areal av omkring 20,000 hektar.

Förutsättningen härför är dock, att ett antagligt betpris uppnås. Motionärerna hava därvid föreslagit ett grundpris av 3 kronor och 50 öre per 100 kilogram betor vid höstleverans. Om ock detta pris till sin beräkning kan befinnas riktigt, så hava dock inom utskottet drivna förhandlingar lämnat till resultat, att med upptagande endast av de direkt inverkanande merkostnaderna för arbetslöner, frakter och konstgödselmedel utöver motsvarande kostnader före kristiden, grundpriset för innevarande års odling vid höstleverans skulle kunna nedbringas till högst 3 kronor per 100 kilogram betor. Detta skulle då utgöra en prisfördyring för sockret av 8 öre utöver det prisläge av 54 öre per kilogram krossat melis, exklusive sockerskatten, från vilket sockerbolagen på sätt motionärerna angiva ut-

gått vid beräkning av betpriset för 1922 års odling i och för sockerbehovets fyllande nästkommande år. Den ytterligare prisförhöjning, som bleve en följd av arealens utökning till 20,000 hektar och kravet att samtliga fabriker i görligaste mån hållas i gång, torde icke bliva allt för betungande, därest merkostnaderna i sin helhet på sätt här nedan anföres fördelas i samband med merkostnadernas uttagande för 1921 års sockerproduktion.

För uppnående av sådan utsträckt odling kunna nog var för sig de av motionärerna angivna vägarna beträffande statsskyddet beträdas, om ock den så kallade glidtullsvägen för täckande av merkostnaderna till sitt siffertal för ändamålet då måste, fränsett betpriset storlek, höjas eller beträffande sin giltighetstid utsträckas.

Glidtullsvägen har även den svagheten, att den kan såsom utskottet ock anført bereda en del moment av ovisshet, vilket gör att en uppgörelse försvåras, varjämte den för konsumenten kan medföra ett högre prisläge å socker, än om den mera säkra vägen följes, som i huvudsak finnes angiven uti den av herr Poppius med flera avgivna motionen. Ut i detta sammanhang torde få framhållas, att bolagen sannolikt ej kunnat beräkna sig till godo några slags vinstmedel vid förädling av 1922 års skörd i de erbjudanden som redan lämnats.

I fråga om det särskilda statsskydd, som skulle lämnas 1922 års betodling, förutsättes visserligen uti den av herr Poppius med flera avgivna motionen, att garantien skall utgå efter *samma innebörd* som den för 1921 års betskörd gällande, d. v. s. medelst importreglering och maximering av högsta pris å socker, men å andra sidan synas *grunderna för ett skydd* bliva helt annorlunda, enär de nu föreliggande förhållandena för en uppgörelse med bolagen giva till utgångspunkt beräkningsgrunder som ställa sig för staten fördelaktigare än de under 1921 angivna, varjämte förutsättes att uppgörelsen gives sådan form, att densamma är fullt bindande beträffande de åtaganden, som lämnas av bolagen. Visserligen kan det anses mindre lämpligt att med frångående av ett riksdagens tidigare uttalande nu tillgripa fortsatt importreglering och maximering, men det torde icke böra ifrågasättas att låta den inhemska sockerproduktionen genom ett ödesdigert borttagande av ett under nuvarande förhållanden kanske enda möjliga sätt för statsskydd bliva berövad en rimlig kontinuitet i sin tillvaro över ännu ett kritiskt år, särskilt då det dessutom gäller att söka undvika en eljest uti stor omfattning uppstående arbetslöshet. Kommer så till, att det nuvarande maximipriset, som är bestämt att utgöra 1 krona och 25 öre per kilogram krossat melis, till sina verkningar torde komma att upphöra tidi-

gare än överskottet av 1921 års betskörd bliver under år 1923 slutsålt, så kan vid detta förhållande, ävensom att sockerpriset efter 1922 års betodling enligt nu angivna grunder ställer sig betydligt lägre än det nu gällande maximipriset, den kombinationen, såsom förut antytts, möjligen göras, att, vid fortsatt tillämpning ännu ett år av importreglering och maximering å socker, -maximipriset å socker, till fördel för konsumenterna, redan nu, även med uttagande av merkostnaderna för 1922 års odling, skulle kunna börja sänkas, varjämte ock detsamma såsom förut nämnts icke behöver påverkas av en eventuell framtida prisstegring å den utländska sockermarknaden.

Uppgörande av de överenskommelser som böra söka ernås med sockerbolagen beträffande 1922 års betodling enligt den väg, som här anförts, vilken uppgörelse torde kunna givas form av vanligt avtal, liksom prövningen av däri förekommande detaljer, torde med all trygghet av riksdagen helt kunna överlämnas till Kungl. Maj:t, allt under den givna förutsättningen att en förlängd giltighet angående införselmonopol jämte fastställelse av högsta pris å socker sedermera må vinna riksdagens bifall.

På grund härav har jag ansett riksdagen böra, med hänvisning till vad här ovan anförts, bifalla den av herr Poppius m. fl. i ämnet väckta motionen II: 90.»